



Lastentarhanopettajan
ammattietiikka



Johdanto



Erityisosaamista edustavat ammattikunnat ovat perinteisesti sitoutuneet erilaisiin eettisiin periaatteisiin, arvoihin ja toimintakäytänteisiin, jotka ilmaisevat ammatin edellyttämää asennetta, vastuuta ja suhtautumistapaa työhön. Ammattietiikassa tuodaan esiin ammattialan yhteiset perusarvot ja hyvän toiminnan kuvaukset. Lastentarhanopettajan ammattietiikka pohjautuu soveltuvin osin vuonna 2002 määriteltyyn opettajan ammattietiikkaan (OAJ). Lastentarhanopettajan ammattietiikan tarkoituksena on toimia ohjenuorana varhaiskasvatuksen erilaisissa tehtävissä työskenteleville ammattilaisille.

Ammatillisen toiminnan vastuullisuus perustuu alan erityistietoon ja ammattitaitoon sekä työn arvo- ja normipohjaan. Kumpaakaan ei voi korvata toisella. Huonoa ammattitaitoa ei voi kompensoida hyvillä eettisillä periaatteilla eikä päinvastoin. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää ja ylläpitää omaa ammattitaitoa.

Lastentarhanopettajan perustehtävä ja vastuu määritellään kasvatukseen, opetukseen ja hoitotyötä koskevassa lainsäädännössä ja sitä täydentävässä muussa sääntelyssä. Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista. Vaikka ammatillista toimintaa ohjataan laeilla, asetuksilla ja muulla sääntelyllä, ammattietiikka ei perustu ensisijaisesti pakkoon tai ulkopuoliseen kontrolliin. Tässä esille tuotavan lastentarhanopettajan ammattietiikan keskeisenä lähtökohtana ovat Yhdistyneiden kansakuntien Ihmisoikeuksien julistus, Lapsen oikeuksien sopimus ja Suomen perustuslain perusoikeusluku.

Lastentarhanopettajan työn keskeisin alue on lastentarhanopettajan suhde lapsiin. Ammatin erityislaatuun kuuluu, että työn tulokset näkyvät sekä välittömästi että tulevaisuudessa. Lastentarhanopettaja voi muodostua lapselle merkittäväksi aikuiseksi, jonka lapsi muistaa vielä vuosikymmenten jälkeen. Siksi lastentarhanopettaja on aina myös esimerkki lapselle.

Lastentarhanopettaja on varhaiskasvatuksen ammattilainen. Hän on lapsuuden, lapsen kasvuprosessin ja varhaispedagogiikan asiantuntija. Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvät kasvatusta ja hoitokokemukset edistävät myös elinikäistä oppimista. Lastentarhanopettajalla on keskeinen rooli siinä, että lapsi saa myönteisiä oppimiskokemuksia ja että hänen terveytensä vahvistuu. Lastentarhanopettajan työ on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen mahdollisuuksien hyödyntämistä yksilön parhaaksi.

Lastentarhanopettajan työ on vaativaa ja vastuullista. Korkeasti koulutettuna varhaiskasvatuksen ammattilaisena hänen tulee voida täyttää yhteiskunnan odotukset lasten kasvun ja kehityksen myönteisestä toteutumisesta. Usein lastentarhanopettaja joutuu kuitenkin huolehtimaan asioista, joista hän ei voi yksin vastata. Lastentarhanopettajalla on oikeus vaatia, että lapsen etu otetaan huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja resurssien jaossa.

Lapsen elämään kuuluu aina riippuvuus aikuisesta. Tämä ilmenee muun muassa lapsen kasvatukseen olennaisesti kuuluvana kysymyksenä vallankäytöstä. On tärkeää, että sisäistynyt eettisyys ohjaa lastentarhanopettajaa käyttämään asemaansa oikein ja hyväksyttävästi. Hän kunnioittaa lapsen ihmisarvoa ja vapautta, pitäytyy totuudellisuudessa ja toimii oikeudenmukaisesti.

Hyvä ammattietikka on lastentarhanopettajan työssä ammatillinen voimavara. Se ohjaa lastentarhanopettajan ammatillisia vuorovaikutussuhteita sekä hänen suhdettaan omaan työhön ja vastuuseen. Työhön sisältyy aina oman toiminnan motiivien ja päämäärien eettistä pohdintaa ja kriittistä arviointia. Lastentarhanopettajan ammattietiikan tarkoituksena on tehdä näkyväksi ja tiedostetuksi lastentarhanopettajan työhön aina väistämättä sisältyvät arvovalinnat. Eettisesti korkeatasoinen työ lapsen hyväksi on työtä koko yhteisön ja yhteiskunnan hyväksi.

Lastentarhanopettajan eettisten periaatteiden taustalla olevat arvot



Ihmisarvo

Eettisten periaatteiden lähtökohtana on humanistinen ihmiskäsitys sekä ihmisen ja elämän kunnioittaminen. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta esimerkiksi ihmisen sukupuolesta, iästä, uskonnosta, etnisestä alkuperästä, mielipiteestä tai kyvyistä.

Totuudellisuus

Lastentarhanopettajan perustehtävässä keskeinen arvo on totuudellisuus. Asioiden tutkiva lähestymistapa edellyttää avointa vuorovaikutusta ja totuuden etsimistä. Rehellisyys kaikessa vuorovaikutuksessa on osa lastentarhanopettajan työn perustaa.

Oikeudenmukaisuus

Oikeudenmukaisuuden toteutuminen on tärkeää yksittäisen lapsen ja ryhmän kohtaamisessa sekä muun työyhteisön toiminnassa. Oikeudenmukaisuuteen kuuluvat erityisesti tasa-arvo, syrjinnän ja suosimisen estäminen, kuulluksi tuleminen ja oikeus selvittää ristiriidat. Kysymys oikeudenmukaisuudesta sisältyy aina lastentarhanopettajan toteuttamaan varhaiskasvatukseen.

Vapaus

Lastentarhanopettajalla on oikeus omaan arvomaailmaansa. Kasvatus- ja opetustyössä hänen vapautensa on kuitenkin sidoksissa perustehtävään ja sitä määrittelevään normistoon. Varhaiskasvatustehtävässään lastentarhanopettaja joutuu ja hänen tulee asettaa rajoja. Kaiken kanssakäymisen lähtökohta on kuitenkin aina ihmisarvoon kuuluvan vapauden kunnioittaminen.

Lastentarhanopettajan eettiset periaatteet ja käytänteet



Lastentarhanopettajan suhde lapseen on työn tärkein alue

Lastentarhanopettaja pitää jokaista lasta arvokkaana ja kohtelee lasta yksilönä tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti.

Lastentarhanopettaja vastaa pienen lapsen riippuvuuden, turvallisuuden, suojelun ja huolenpidon tarpeeseen.

Lastentarhanopettaja edistää ja ohjaa lasten kasvua, kehitystä ja oppimista kunkin lapsen yksilöllisyyttä kunnioittaen lämmön, ilon ja leikin ilmapiirissä. Hän varmistaa rauhan lapsen kasvulle kiirehtimättä lapsen kehitystä.

Lastentarhanopettajalle lapsiryhmä on voimavara, jota hän käyttää yksittäisen lapsen ja koko ryhmän hyväksi.

Lastentarhanopettaja harjaannuttaa lapsia hyvään, vastuulliseen ja vapaaseen elämään demokraattisessa yhteiskunnassa.

Lastentarhanopettaja kuuntelee lasta ja lapsi saa mahdollisuuden vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Lastentarhanopettaja asettaa lasten tarpeet omiensa edelle lasten kanssa toimiessaan.

Lastentarhanopettaja on vanhempien kasvatustyön tukija

Lastentarhanopettaja kunnioittaa vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -velvollisuutta. Hän edistää lapsen ja tämän vanhempien välisen suhteen myönteistä kehittymistä.

Yhteistyö lasten vanhempien kanssa on olennainen osa ammatillista varhaiskasvatusta lastentarhanopettajan tukiessa asiantuntijana lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista.

Lastentarhanopettaja pyrkii luomaan ilmapiirin, joka tukee tasavertaista vuorovaikutusta lasten vanhempien ja varhaiskasvatustehtävissä työskentelevien aikuisten välillä. Hän edistää lasten vanhempien osallisuutta ja keskinäistä yhteyttä.

Lastentarhanopettaja kiinnittää erityistä huomiota lapsen edun ja oikeuksien toteutumiseen. Hän korostaa lasten tasa-arvoisen ja kannustavan kohtelun tärkeyttä. Hän on hienotunteinen, mutta vastuunsa tiedostava keskustellessaan vanhempien kanssa kasvatuksellista kysymyksistä.

Lastentarhanopettaja vastustaa pakottamista ja väkivaltaa niiden kaikissa muodoissa. Hän edistää toiminnallaan sitä, että jokaisen lapsen koskemattomuus ja vapaus toteutuu.

Lastentarhanopettajalla on vastuu omasta itsestään ja ammatillisesta kasvustaan

Lastentarhanopettaja arvostaa vastuullista tehtäväänsä. Hän on tietoinen kasvatusnäkemyksestään ja arvioi omaa toimintaansa voidakseen kasvaa ja kehittyä työssään.

Lastentarhanopettajan työ kutsumuksena tarkoittaa sitoutumista perustehtävään. Keskeistä työssä on hänen persoonansa, joten lapsen etu vaatii myös omasta itsestä huolehtimista.

Lastentarhanopettaja tekee parhaansa, hyväksyy erehtyvyyden ja on valmis tarkistamaan toimintaansa.

Lastentarhanopettajalle kuuluu oikeus yksityisyyteen ja asianmukaiseen kohteluun. Hän hoitaa tehtävänsä vastuullisesti ja rajaa työnsä hallittavaksi ja oman asiantuntemuksensa piiriin kuuluvaksi.

Lastentarhanopettaja on työyhteisönsä pedagoginen asiantuntija

Varhaiskasvatuspalvelut ovat ensisijaisesti lapsia varten.

Lastentarhanopettaja kantaa päävastuun varhaiskasvatuspalvelujen ydintehtävästä: hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteuttamisesta.

Lastentarhanopettaja vastaa laadukkaan kasvu- ja oppimisympäristön luomisesta.

Lastentarhanopettaja toimii kasvatuksellisessa vuorovaikutuksessa muun työyhteisön kanssa. Hän tukee ja kannustaa työyhteisön muita jäseniä näiden työskentelyssä ja työssä oppimisessa.

Lastentarhanopettaja toimii niin, että työntekijöiden erilainen osaaminen tulee parhaalla mahdollisella tavalla työyhteisön käyttöön ja yhteiseksi voimavaraksi.

Lastentarhanopettaja kunnioittaa työtovereitaan työyhteisönsä jäsenenä. Hän toimii yhteisössään avoimesti, rehellisesti ja rakentavasti.

Lastentarhanopettaja on yhteiskunnassa varhaiskasvatuksen asiantuntija

Lastentarhanopettaja tiedostaa kasvatusta ja opetuksen ensiarvoisen tärkeyden yhteiskunnassamme.

Lastentarhanopettaja tuo yhteiskunnalliseen päätöksentekoon lapsen äänen ja varhaiskasvatuksen asiantuntijuuden.

Lastentarhanopettaja korostaa lapsen ja lapsuuden itseisarvoista merkitystä ja suojaa lasta välineellistämiseltä ja hyväksikäytöltä.

Lastentarhanopettaja edistää mahdollisimman avointa tiedonkulkua ja läpinäkyvyyttä lasten asioissa.

Lastentarhanopettaja pyrkii lisäämään kotien, päiväkotien, ympäröivän yhteisön ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta.

Lastentarhanopettajat antavat oman asiantuntemuksensa lasten, perheiden ja yhteiskunnan käyttöön. Ammattikuntana he toimivat tavalla, joka turvaa ja edistää lapsen oikeutta arvokkaaseen lapsuuteen, hyvään elämään ja tulevaisuuteen.



LTOL:n ammattieettisen työryhmän jäsenet:

Soile Oleander, pj. lehtori Marjatta Kalliala, Helsingin yliopisto, varhaiskasvatussihteeri Heljä Petäjä, Kirkon kasvatuksen ja nuorisotyön keskus, päiväkodinjohtaja Marja Ruoho, Joensuu, päiväkodinjohtaja Susanne Wickström, Kokkola, Kristiina Cleve, toimisto ja Asko Uoti, toimisto.

Asiantuntijoina työryhmä kuuli professori Terho Pursiaista Turun yliopistosta, professori Hannele Niemeä Helsingin yliopistosta, tutkija Tiina Liukkosta Tampereen yliopistosta ja dosentti, teol. tri Martti Lindqvistiä.

Lastentarhanopettajaliiton valtuusto hyväksyi Lastentarhanopettajaliiton ammattietiikka -ohjeiston 13.11.2004.



Lastentarhanopettajaliitto
Barnträdgårdslära rförbundet